

13.

Q. D. B. V.
DISSERTATIO MEDICO-CHYMICA INAUGURALIS,
DE
ARTE CHYMISTICA,

Quam
FAVENTE SUPREMI NUMINIS GRATIA,
RECTORE HUJUS UNIVERSITATIS MAGNIFICENTISSIMO,
REVERENDISSIMO ET ILLUSTRISSIMO DOMINO,
DOMINO

PHILIPPO VVILHELMO,
S.R.I.COMITE de BOINEBURG,

SACRAE CAESARAE MAJESTATIS CONSILIARIO INTIMO & CAMERARIO, nec non
METROPOLITANARUM ECCLESiarUM, MOGUNTINAE ET TREVIRENSIS CA-
NONICO CAPITULARI SENIORE, & respectivè SUPREMO CHORI - EPISCOPO
EMINENTISSIMI PRINCIPIS ELECTORALIS MOGUNTINI CONSILIARIO
INTIMO, AC CIVITATIS TERRITORIIQUE ERFFURTENSIS
PRO - PRINCIPE &c. &c.

IN PERANTIQUA ELECTORALI GERANA,
CONSENSU ET AUTORITATE AMPLISSIMI MEDICORUM ORDINIS,
PRÆSIDE

DN. LUDOVICO FRIDERICO JACOBI,
MED. DOCT. EMINENTISSIMI ELECTORIS MOGUNT. ARCHIATRO, PROFESSOR.
CHTMLÆ FAMIGERATISSIMO ET FACULT. MED. ASSESSORE GRAVIS-
SIMO ORDINARIO, &c.

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in Medicina HONORIBUS, IMMUNITATIBUS
INSIGNIBUS & PRIVILEGIIS rite capessendis,

Publico placidoq; Eruditorum Examine subicit

CASPARUS WENCESLAUS KHALUS, Lignit. Siles.
& Practicus Lignicensis,

Die XIII. Octobris. Anno MDCCXI.

In Auditorio Majori, Horis consuetis.

Typis JOH. HENR. GROSCH. Acad. Typogr.

Chemia.

160,20.

Chemia 2⁶, 20.

DEO
OMNIBUSQVE
PATRIÆ PATRIBUS
FIDELISSIMIS
IN INCLYTA LIGNICENSI
REPUBLICA,

Submissa animi observantia æternum colendis

INAUGURALIA HÆC

consecrat

CASPARUS WENCESLAUS KHALUS,
AUTOR,

PROŒMIUM.

Uanto plura lego, quanto inquiero
plura $\pi\epsilon\gamma\iota$ $\chi\upsilon\mu\epsilon\iota\alpha\varsigma$, tantò plura inve-
nio, quæ in prima mea sententia
me non modo confirmant, sed etiam
uberiore erga ejusmodi artem amo-
re capiunt. Quis enim tam di-
vinam Artem non amabit, illi non
favebit, operam dabit, qui ejus utilitatem & verita-
tem novit. Illi quidem ignorant, qui metallorum trans-
mutationem, eorumque continuum motum negant, qui-
bus alius proponendus est nodus, quem instar Gorgiani
illius æternum enodare non poterunt, præcipue qui dicunt,
ferrum in Æs nunquam esse transmutatum: Sed expe-
rimentò jam docebo, quomodo natura hoc perficiat. Ac-
cipiant ipsi ferrum laminatum ignitum, Q ue in ∇
vulgari dissolvant, ferrumque imponant, & videbunt
magnam non solum ferri partem deficere, sed etiam copi-

am pulvisculi rubri laminis adherere, qui fusus forti igne verum cuprum est. Aliud adhuc experimentum libens lubensque subjicerem, sed quia incredulitatem & pertinaciam eorum unum hoc satis superque arguit, in illo acquiescam, neque de ferri in chalybem, neque plumbi in cuprum, uti nec stibii in plumbum commutatione quid proferam. Ita homo in vermes, & terram convertitur, Bos & vitulus in apes, Anas in ranas, sterquilinum in scarabæos, Mulierum Menstruosarum capilli in aspides, nonnullæ herbae putrefactæ, (quod mirum est) in vermes, item ex herba Basilici scorpiones generari usu & experientia compertum est, ex illiusque odoratu istud insectum in cerebro ortum fuisse recenset Barthol. Pharmacopœum quendam sibi notissimum scorpiones hęc artificiosè ad suum usum parare meminit Hæferus in Herc. Med. Lib. II. c. 1. Quomodo Angvillæ ex rore producantur, piscinarum cultoribus notum est, modum habet Tackius Phasi. III. p. 61. Sic quotidie videmus herbas, carnes, frumenta, &c. converti in chymum, chylum, sanguinem & carnem &c. Distinguendum autem est inter Artem veram & ἀρετήν, usum & abusum: Perinde enim est ac si dicerem, in Christiana religione plurimi sunt hæretici, ergo illam vitare debemus, vel in Medicinam multi irrepserunt sophistæ, ergo nulla est Medicina. Sed quis non novit nullam artem esse tam sacram, tamque bene suis fundamentis fulcitam, quæ non suas habeat simias? Vellem quidem tantam rem ex principiorum arctiori connexionem, ne forsitan hiatus supersint, expedire, sed premo tempore angustia: Selegi ideo gravem hanc materiam specimennis

nis

nis Inauguralis loco, summum implorans Numen, ut
benedictione ex alto meis subveniat ausibus, quo omnia
feliciter in sui Nominis gloriam, proximique salutem
eveniant!

§. I.

Hymia scientia, quam necessaria sit Me-
dico, quantamque in Medicina præstet
utilitatem, ipsa docet experientia. Di-
citur autem, chymia από τῆς χύμας, quod so-
nat fundo, liquefacio, vel in liquorem ac succum
reduco: unde χυμός succus, & χυμία ars succum fa-
ciens seu res solidas in succum resolvens. Sed
per synecdochen partis difficilioris καὶ ἐξοχὴν sub so-
lutione etiam coagulatio à Chymicis antiquis sub-
intelligitur, unde tritum illud: Solve & coagula.
Svidas & Cedrenus χημείαν nuncuparunt. Arabes
præstantiam ejus notantes, addiderunt articulum
AL, atque illam, Alchymiam, vel ut Cælius Rho-
diginus Antiq. Lect. lib. 7. cap. 2. Archymiam, quasi
ἀρχήν χημείαν cognominarunt. Dicitur autem Ars
Spagirica ἀπο τῆ σπῶν καὶ ἀγέρεν, ab extrahendo & co-
gendo; nec non Separatoria, uti & YSOPAICA à
lavando, sequestrando ac depurando.

§. II.

Est itaque Chymia ars beneficiô ignis separans
pulum ab impuro, ad conficienda medicamenta tam
pro corporibus humanis persanandis, quam pro
metallicis ad summam perfectionem reducendis,
accommodata.

A 3

§. III.

§. III.

Nihil autem prohibet hominem ad Chymisticam Artem pervenire magis, quam pusillanimitas & impatientia. Clavis Philosophiæ est hæc: Studiô rerum comparatur notitia; cognitionem subsequitur Amor, desiderium seu delectationem comitatur assiduitas: Frequens exercitium dat experientiam; hæc virtutem, hæc potentiam; hæc opus mirum perficitur in rerum natura.

§. IV.

Natura datur Cœli cum elementis in generatione omnium, quæ sunt exercitatio, quæ duplici perficitur instrumento, dispositione scilicet ac influxu. Natura materiam corrumpendo disponit ad potentiam formæ receptivam & cœlestium influxum.

§. V.

Forma est æthereæ regionis in elementarem actus & potentia: Per elementarẽ transmutationem, natura aptat ad invicem materiam, illi formam tanquam matriçi semen includens; hujus virtute prægnans, veluti mater foetum producit in actum specificum. Materiæ sunt quatuor elementa imprimis tamen ignis & aqua. Fac pacem inter inimicos & totum habebis Magisterium Chymisticum.

§. VI.

Elementa sunt triplicia, nempe simplicia, composita & decomposita. Simplicia sunt, quæ nec corrumpuntur, nec patiuntur compositionem: non ex his, sed per hæc omnia alia inferiora elementa vires

vires

vires suas exercent : quas etiam ab illis fortiuntur. Composita sunt, quæ componuntur & corruptionem patiuntur. Decomposita, quæ jam in compositione per corruptionem conveniunt. Quicumque ergo hæc in illa, impura in pura, composita in simplicia noverit convertere, maximus erit Chymista, & mirandorum bonus artifex.

§. VII.

Corruptio Chymistica est totius à natura compositi in suas partes resolutio. Corpora naturalia in elementa & in 5tam essentiam, ex quibus constant resolvuntur : Elementa vero non repugnant Θ i, Δ i, & liquori, aër enim semper liquori vel sulphuri mixtus reperitur. Nostra corruptio individua distrahit à suis speciebus ad suum genus : naturalis vero contra.

§. VIII.

Generatio dicitur ex occultatione manifesti, mox occulti manifestatio. Omnia enim corpora tribus dimensionibus concluduntur sc. altitudine manifestâ, profunditate occultâ, & latitudine has inter media : Sacrato hóc Ternario totus mundus ordine, numerô & mensurâ per unitatem constructus est. Rejiciatur binarius & ternarius, reducibilis erit ad unitatis simplicitatem.

§. IX.

Mineralia constant ex terra & aqua, & sunt vel lapides vel metalla vel media mineralia. Lapides ex multa terra & pauca aqua secundum magis aut minus

nus

nus à natura conflati sunt, ideo non fusibiles, sed potius igne friabiles: ad magis lucidos verò & diaphanos terra magis est depurata & clarificata. Metalla conflantur ex aquâ multâ in argentum vivum transmutata & paucâ terra in sulphur à natura conversa: hinc liquabilia. Occulta manifestis & hæc illis semper & in omnibus contraria sunt. Principia metallica triplici statu differunt, aut sunt *remotissima*, veluti terræ cum ∇ mixtura l. *remota*, prout vitriolum, aut sunt *immediata*, sicut argentum vivum & sulphur. Metallorum *forma generalis* æqualis est omnibus, & propter materiæ variam dispositionem in varias prorumpit formas específicas. Aurum est undique temperatum, unitum ac tanta perfectione compactum à natura, ut nulli igni artificiali cedat. Salamandra est Aurum per \ddagger purgatum.

§. X.

Omne decoctum naturaliter primo nigrum, secundo quidem album, tertio rubeum efficitur; qui postremus color est excessivus & à perfectione superabundans. Medium inter nigrum & album est pallidum, sicut inter album & rubeum perfectum majus est citrinum. Arte quævis & quorumvis elementa possunt ad temperamentum in unum reduci temperatum. Antimonium est marcasita plumbea. Vegetabilia vel sunt herbalia vel arboralia vel plantalia. Vegetabilia prout animalibus alimentum, non secus à sua corrumpente materia per artem repurgata, medicamentum exhibent:

hibent : impeditur enim potentia formæ per materiam, illius actionem cohibentem. Excessus & defectus intemperiem causantes oportet suô contrariô, temperato scilicet ad æqualitatem reduci, quod nota tam in præparandis vegetabilibus medicamentis, quam ex animantium partibus tractis. Motus in naturalibus est triplex, corrumpens, generans & animans.

§. XI.

Artificium Chymisticum circa tria potissimum versatur, utpote locum, instrumentum, & operationem. Locus duplex est, fornacum scilicet ac vasorum continentium ipsam materiam. Instrumentum etiam duplex, ut ignis corrumpens & ignis generans. Pariter & operatio duplex, Solutio & Congelatio. Solutio est vel calcinatio vel destillatio, quam Philosophi separationem propriè dicunt, vel sublimatio, quæ fit per clausum vas reverberatorium, duobus vasis fictilibus ingenti luto conglutinatis, per fornacem reverberatoriam: vel putrefactio, quoniam corpus siccum sua rursus adpersum ∇ plurima, duplici cucurbita clauditur & in acediæ furno ponitur vel MB. clauso. Quod si corpus aqua pauca fuerit imbutum vel saltem pauciore, per idem artificium congelabitur, humidum vincente sicco, & sic est congelatio.

§. XII.

Circulatio autem est, dum humidum sæpius destillatione rectificatum & rarefactum in duplici vase Vitreo vel Pellicano reconditum, suprema
B parte

parte vasis extra furnum eminente, lento quidem igne tam diu sollicitatur, donec amplius non ascendat aliquis vapor, sed in fundo maneat fixus. Quanto simplicior est medicina, tanto vehementior est.

§. XIII.

Chymistæ corpora physicô modô miscent spiritibus, ut similia similibus alliciant, quô factô, corpora tanquam inepta prorsus ad medicinam, rejiciunt. Summis laudibus vires olei vitrioli philosophici, etiam supra 5tam vini essentiam extollunt, non secus ac istam, dicunt illud omnium tum corporum, tum spirituum, quibus adjunctum fuerit, vires ad se trahere. Idem cum ∇ sampsuchi, buglossi vel melissæ capitis dolores & vertiginem curat, cum ∇ rosac. febrem continuam, cum ∇ fumaris, Myrobalanis quoque conditis, malam scabiem, cum ∇ acori vel fœniculi restituit memoriam labilem: cum ∇ Endiviæ renovat hominem alteratum, cum vinô malvaticô per octo dies adhibitum, obstructionibus prodest, calculum pellit & sanguinem purificat; cum ∇ plantag. fluxum ventris restringit, cum ∇ agrestæ curat omnes morbos post evacuatum corpus, cum ∇ vitæ corpus purgat, cum. sem. lactucæ vel pap. somnum excitat, cum ∇ nymphææ rabiem & insaniam, cum ∇ absinth. venenosos morsus, cum ∇ bugloss. vel borrag. melancholiam pellit, cum ∇ mentastri, salviæ vel hyssopi, paralyfin curat, cum ∇ cydonior. vomitum restringit, cum ∇ rutæ agrestis lethargum; cum ∇ raphani & tribuli marini pellit calculum &

ob-

obstructos renes aperit, cum ▽ fœniculi omnem
oculorum debilitatem, cum ▽ trifol. diversos mor-
bos internos, cum ▽ plantag. vel bursæ pastor.
vomitum in phlegmatico restringit, cum ▽ adian-
thi & hyssopi, catarrhum, tussim, cum ▽ basili-
conis tremulos, cum ▽ plantag. morbum latera-
lem, cum ▽ capilli ♀is, pleuresin, cum ▽ men-
thæ stomachum debilem, cum Tamarindis Lien-
prodest, si cum felle bovis illinatur, confert mem-
bris resolutis &c. Dos. robust. gutt. iij. ad iv. vel
vj. in debilibus cum sudore & jejuniis 4. hora-
rum.

§. XIV.

Quoad destillationem per descensum. & quo-
rumvis animalium ossa, lignorum ut Guajaci, ju-
niperi & baccarum ejus, hederæ, fraximi reliquo-
rum quoque solidorum fragmenta, ponas in cu-
curbitam terream inversam, suo operculo etiam
terreo clausam atque lutatam cineribusque sepul-
tam, ut non videatur &c. Vini spiritus scilicet
quinta essentia â suo corpore tractus & omnino
separatus, per continuum circulationis motum
potestatem habet extrahendo quosvis alios spiri-
tus â suis corporibus, tam vegetabilibus, quam
mineralibus ac animalibus per solam infusionem.
Activa separata â suis scilicet elementis passivis
agunt in quodvis compositum & illud per spiritus
agentis acuitatem solvunt, ab eoque spiritum se-
gregant per symbolizationem: quoniam similia

similibus attrahuntur, non impeditis, & spiritus appetit naturâ propriâ liberari â vinculis corporeis ac ad suam originem redire, vel sibi simili copulari. Consideratâ igitur natura simplicium & mineral. & animal. vires eorum â suis corporibus separa & ægris pro cujusvis morbi ratione propina.

§. XV.

Omne metallum, quod igne consumitur, evaporatione destillatur, si per se positum fuerit in potia vel cucurbita ∇ ea per Δ liquefactiones longissimè continuatum: NB. hæc Ω io ad aliud melius opus usui potest aliquando venire, si sapis. Balsamo veneni venenum pellitur, non veneno. Vegetabilia succulenta it. carnem sangvinem animalium pone in cucurbita vitrea & ex MB. vel cineribus destilla primo lentè, & igne i. gradus, ut inter unam atque alteram guttulas 24. numerare queas, & hoc, donec decima pars liquoris ascendat, tunc amove recipiens & alterum admove: nam solet, quod Phlegmosum est nulliusq; valoris, in omnibus, præterquam in vino prius ascendere. Dde da secundum gradum, ut intervallum duarum guttarum sit numerus duodenarius &c. $\circ\circ$ rectifica vel aqua propria vel aqua Ω ta digerendo & redestillando, deinde insola in ampulla vitrea papyro perforata clausa, vel hyeme per calorem accidiosi furni minimum. Seminum ficcorum contusorum pulverem adsperge aqua fontana, Ω ta in
cu-

cucurbita vitrea non lutata & in furno super pin-
nacedia ∇ ea collocata, ut galea sola promineat ex-
tra furni operculum, igne lento destilla aquam
cum oleo mixtam, donec arefiat pulvis, tunc
iterum madefiat, si opus est auge ignem, hoc sæ-
pius repetatur, donec nullum amplius cum aqua
fluat oleum. Thus, myrrha, ladanum, styrax
calamita, mastix, gummi juniperi, camphora,
trita ponantur in aquam destillatam simplicem ad
infusionem, sub terra, loco perquam humido
per aliquot dies & cum resoluta fuerint, Ω tur ut
femina ficca. Melli, ceræ, terebinthinæ & resi-
næ in cucurbitam altam positis super imponen-
di sunt calculi fluviales puri, qui spumam deti-
neant, & sic igne mediocri procedendum est, do-
nec liquores effluant: solet primus albescere, quia
phlegmate permixtus est, secundus flavescere,
tertius rubet, quia vires habet magis igneas. Lon-
ge majori fructu quam oleum post calcinationem
destillatur vitriolum crudum in novem cucurbitis
totidemque galeis vitreis, reservando Ω ejus in
phlegmate delitescentem, id quod fit cohobatio-
nibus, ut habetur apud Theophrast. Potest nihilo-
minus oleum simul, aut separatim, ex capite mor-
tuo ad multas ægrotudines elici. Commissuræ
vasorum pultibus ex ovorum albumine farinaque
subactis obstruantur.

§. XVI.

Natura naturam sibi similem appetit & con-

B 3

gau-

gaudet suæ Naturæ; si aliena jungatur, destruitur opus naturæ. Natura triplex est, Universalis, Particularis & Mixta. Universalis natura convenit omnibus & per omnia. Particularis sibi simili convenit. Mixta natura magis materiæ spirituique minus convenit, quapropter impeditur dici potest agere. Ex hac tota Medicina seculi nostri dependet. Cœlum vocatur à Philosophis Medicina, quinta Essent., quia non aliter agit in corpora nostra, quam cœlum in inferiora, tum etiam, quod incorruptibilis naturæ sit respectu corporis, à quo sumpta est, sicut Cœlum respectu elementorum. Sunt enim elementa per se mortua, quæ nisi vivificentur ab anima vel spiritu mundi, nihil producant.

§. XVII.

Generatio vegetabilium & animalium fit per medium aëris liberi, metallorum vero vasis undique clausis: nam si pateret vaporibus metallicis exitus, nunquam congelarentur in metallum, sed evanescerent in auras: hinc anima in metallis magis est penetrativa, quam in animalibus & vegetabilibus. Generationis beneficium cœlo debetur, non elementis. Quicumque igitur negat talem medicinam dari posse, quæ valeat incorruptibilitate suâ quamvis corruptionem indifferenter corrigere, cœlum inferiora sustentare vel gubernare negat.

I A N T U M!

COROLLARIA.

I.

IN Chymicis rebus speculationes meras absque Praxi percepta in lucem dare, idem est ac cæcum de coloribus velle definire.

II.

Chymica Medicamenta optima sunt, à perito Chymico parata & in manu ejusmodi sapientis omni carent periculo.

III.

Medicamenta ex Regno Minerali parata longè efficaciora sunt, ipsis ex Regno Animalis & Vegetabili confectis.

IV.

Metalla sunt ejusdem Originis seu ex uno semine ortum habent, tantum majori minorique maturitate invicem distincta.

V.

Metalla imperfecta naturalem dispositionem habent ad formam metallorum perfectorum capessendam nam omnia hæc à natura ad Aurum sunt ordinata.

VI.

Metalla æque vim crescendi & se multiplicandi divinam inditam primitus habent.

VII.

VII.

Metalla omni ex unâ radice & semine originem habent, & sunt consanguinea teste Comite Trevisano, unumque ex alio exsurgit, nam primum fit Plumbum, deinde Stannum, post cuprum & tandem Aurum.

VIII.

Mètallicorum principia sunt \ominus , \triangle , & ξ , in quæ ultimo quoque & proximè resolvuntur: nam ex quo aliquid proximè est, in illud etiam proximè resolvitur.

IX.

In transmutatione metallorum unum verum experimentum plus valet quam centum rationes.

X.

Transmutatio Metallorum est possibilis, cum natura semper intendat perfectius, & omnia Metalla in Aurum essent deducta, nisi impedirentur & nimis mature ex fodinis ad usum specificum certum eruerentur,

XI.

Praxis Chymistica vera consistit in ξ ii Philosophorum preparatione, & Elixir, seu Medicinæ compositione.

